

RTÜK VE MEB dev bir projeye imza attı (22 Ağustos 2006)

RTÜK'TEN BİR İLK DAHA

DERSİMİZ MEDYA OKURYAZARLIĞI

RTÜK VE MEB DEV BİR PROJEYE İMZA ATTI

Çocukların ve gençlerin televizyonun olumsuz etkilerine karşı korunmaları amacıyla Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Milli Eğitim Bakanlığının işbirliğiyle medya okuryazarlığı projesi başlatıldı.

İki kurum arasında işbirliği protokolünün imzalanmasının ardından Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen beş pilot ilde 2006-2007 öğretim yılında ilk medya okuryazarlığı dersleri başlatılacak. Uygulama daha sonra tüm Türkiye'yi kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacak.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bildirilen Adana-Seyhan Dumlupınar İlköğretim Okulu, Ankara-Çankaya Ahmet Vefik Paşa İlköğretim Okulu, Erzurum-Merkez Barbaros Hayrettin Paşa İlköğretim Okulu, İstanbul-Bakırköy Şehit Pilot Muzaffer Erdönmez İlköğretim Okulu ve İzmir-Karşıyaka 80. Yıl Metaş İlköğretim Okulu 2006-2007 eğitim yılında medya okuryazarlığı eğitimine başlanacak pilot okullar olarak belirlendi.

2007–2008 öğretim yılından itibaren de yaygınlaştırılarak tüm ilköğretim okullarının 7. sınıfın seçmeli ders olarak uygulanması planlanan medya okuryazarlığı dersi, hizmet içi eğitim alacak olan Sosyal Bilgiler dersi öğretmenleri tarafından okutulacak. Medya okuryazarlığı dersi;

- İletişime Giriş (İletişim, iletişimin süreci ve öğeleri, iletişim türleri),
- Kitle İletişimi (Kitle iletişimi, kitle iletişim araçları, iletişim ve kitle iletişim arasındaki ilişki),
- Medya (Medya, medyanın başlıca işlevleri, medyanın ekonomik boyutu, medya etik, medya okuryazarlığı kavramı, amacı ve önemi),
- Televizyon (Etkili bir kitle iletişim aracı olarak televizyon, Türkiye'de televizyon yayıncılığı, televizyon program türleri),
- Aile, Çocuk ve Televizyon (Televizyon izleme alışkanlıkları, televizyonun olumsuz etkileri, televizyon program analizleri, uyarıcı simgeler),
- Radyo (Bir kitle iletişim aracı olarak radyo, radyonun olumsuz etkileri, radyo program türleri, radyo program analizleri),

- Gazete ve Dergi (Gazete ile ilgili temel kavramlar, gazetede haber ve fotoğrafin önemi ve karşılaştırılması, gazete hazırlama uygulaması, dergi türleri ve işlevleri),
  - İnternet (İnternetin özellikleri ve işlevleri, internet kullanımında dikkat edilmesi gereken hususlar)
- konu başlıklarından oluşacak.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) uzmanları İletişim Bilimleri akademisyenlerinden oluşan bir komisyon “Medya Okuryazarlığı Dersi Taslağı Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuzu”nu hazırladı.

MEDYA OKURYAZARLIĞI NEDİR?

Medya okuryazarlığı, yazılı ve yazılı olmayan, büyük çeşitlilik gösteren formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklamlar, internet v.s) mesajlara ulaşma, bunları çözümüleme, değerlendirme ve iletme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.

Medya Okuryazarlığı Projesinin amacı, medya karşısında etkiye en açık, en hassas grubu oluşturan çocukların, medya kurumunun yapısını, işleyişini, kurgulanmış içeriğin bilinçli bir şekilde değerlendirilmesini ve eleştirel olarak izlemesini özetle, medya ile ilgili doğru soruları sorup doğru yanıtları bulabilmesini sağlamaktır. Diğer bir ifadeyle Medya Okuryazarlığı projesi, medyayı doğru okuyan, yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin sorunlarını bilen medya mesajlarını akıl süzgecinden geçirebilen bilinçli bir kitle oluşturmayı amaçlamaktadır.

Birçok iletişim bilimci, eleştirmen, halk sağlığı uzmanları ve akademisyenler medyaya maruz kalmayı bir risk faktörü olarak belirlemekte ve medya okuryazarlığını da koruyucu faktör olarak önermektedirler.

Medya okuryazarlığı; sadece izleyicinin medyayı bilinçli okumasına katkı yapmakla kalmamakta, etki alanı, insanın kendini ifade edebilmesi, toplumsal hayata daha aktif ve yapıcı katılımı, yerel, ulusal ve kamusal medyanın daha olumlu noktalara taşınması ile ilgili hareketleri desteklemek için etkin bir bilinç oluşturma boyutuna kadar genişletilebilmektedir.

DÜNYADA MEDYA OKURYAZARLIĞI

Dünyada ilk örneği 1970’li yıllarda ABD’de görülen Medya Okuryazarlığının okullarda ders olarak okutulması, Avrupa’da da 1980’li yıllardan bu yana giderek yaygınlaşmaktadır. Gerek

ABD ve dünyanın diğer ülkelerinde gerekse Avrupa lkelerinde medya okuryazarlığı çalışmalarını yürütmek amacıyla çeşitli kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur.

1990'lı yıllardan itibaren Medya Okuryazarlığı konusu birçok iletişim bilimci tarafından tartişılmış ve bu konuda çeşitli görüşler dile getirilmiştir. Bu gelişmelerin bir sonucu olarak 1993'te Medya Okuryazarlığı Ulusal Liderlik Konferansı, 1995'te Massachusetts Medya Okuryazarlığı Koalisyonu, 1996'da Ulusal Medya Okuryazarlığı konferansları ve irili ufaklı birçok toplantı yapılmıştır.

Konuyla ilgili olarak son zamanlarda yapılan araştırmalar, Medya Okuryazarlığı eğitiminin küçük çocukların alkol hakkındaki karar verme davranışlarını dahi etkileyebildiğini göstermektedir. Medya Okuryazarlığının çocukları ve gençleri medyanın olumsuz etkilerinden koruyabileceğine yönelik ABD'de yürütülen bu tartişmalar ülkemizde de yankı bulmuş ve akademik düzeyde gerekli çalışmalar başlatılmıştır. Çocukların ve yetişkinlerin giderek tüm yaşamlarını kuşatan medya mesajlarına karşı korunması önlemlerinin başında gelen Medya Okuryazarlığı, üzerinde önemle durulması ve geliştirilmesi gerekli bir uygulama olarak görülmeye başlanmıştır.

MEDYA OKURYAZARLIğI EğİTİMİ

Çocuklar televizyon karşısında etkiye en açık, en hassas grubu oluşurmaktadır. Çocukların televizyon mesajlarına açık olmalarının getirdiği önemli bir sorun da; gördüklerini "gerçeklik" olarak algılamaları, gerçek yaşamda karşılığını aramaya çalışmaları ve ekranda gördüklerinin birer kurgu olduğunun ayırımını yapamamalarıdır.

Bu bağlamda, medyanın olayları ve olguları, nasıl, neden belli yönleriyle yansıttığı çocuklara anlatılmalıdır. Bireyler, ilkokul çağından başlayarak eleştirel medya izleyicisi olarak yetiştirilmelidir.

Bu konuda, varolan gerçeklik ile medyada sunulan gerçeklik arasındaki fark, bireylere ne kadar erken yaşta öğretilirse medyanın bireyler üzerindeki olumsuz etkileri de o derece azalmaktadır. İkokul ğrencilerine eğlendirici videolar ve yaratıcılıklarını da geliştiren oyunlarla verilen derslerde temel olarak medyadan gelen enformasyonun sübjektif, dikkatlice

seçilmiş ve kurgulanmış bir yeniden üretim olduğu anlatılmalıdır.

Özellikle reklam metinlerinde ve filmlerde kullanılan sözlerin, müziğin veya görüntülerin, çağımız insanında tüketim iştahı oluşturmak üzere inşa edildiği Medya Okuryazarlığı derslerinde vurgulanmalıdır.

Medya Okuryazarlığının önemi şüphesiz ki daha fazla kontrol sağlamasından kaynaklanmaktadır. Çocuklar başta olmak üzere toplumun diğer kesimleri medya okuryazarlığı konusunda ne kadar bilgiye sahip olurlarsa gerçek dünya ile medya tarafından inşa edilen dünya arasındaki sınırı o denli kolay fark edebilir ve medyadan bilgi alırlarken zararlı etkilerinden kendilerini korumuş olurlar.

Yapılan çalışmalar, görsel, işitsel ve yazılı medya konusunda öğrenciler üzerinde medya ile ilgili bir bilinç oluşturmak, onların aktif ve yapıcı bir biçimde medya kültürü edinmelerini sağlamak gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Medya Okuryazarlığı ile; medyayı doğru okuyan, yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçiren bilinçli bir kamuoyu oluşturmak ve izleyicinin, bilinçli bir şekilde yayınları değerlendirmesini, medya ile ilgili doğru soruları sorup, doğru yanıtları bulabilmesi amaçlanmaktadır.

Hedef, medya ile ilgili bilinç oluştururken bir taraftan vatandaşlığı güçlendirmek, aktif, eleştirel ve yapıcı bir duruma getirmek, medya kültürünü değerlendiren/çözümleyen bir bakış açısı oluşturabilmektir.

Medya Okuryazarlığı kavramı, çeşitli bağlamlarda ve çeşitli biçimlerdeki medya iletilerine erişebilme, bu iletileri doğru alımlayıp algılayabilecek donanıma sahip olma ve en sonunda bizzat iletiler üretebilme yeteneğini içeren, kitlelere kontrol gücü verebilen, gerçek dünya ve medya tarafından oluşturulan dünya arasındaki sınırın fark edilebilmesini ve sonuç olarak, medyanın zararlı etkilerinden korunabilmeyi sağlayan bir kavramdır.

Medya Okuryazarlığı dersinin özellikle öğrencilerin televizyon izleme davranışı üzerinde tam anlamıyla etkili olabilmesi için, öncelikle dersi anlatacak öğretmenin konuyla ilgili detaylı bir bilgi birikimine sahip olması; öğrenciler açısından dersi okul dışında televizyon izleme zamanlarına da erişebilmesi gerekmektedir. Bunun için dersi alan öğrencilerin velilerinin de bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla bir bilgi kitapçığı ile anne-babaların çocuklar üzerindeki yönlendirici gücünden de yararlanılarak, bu dersi desteklenmesi gerekir.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

Medya Okuryazarlığı konusundaki çalışmaları yapmak üzere; Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Üst Kurul Uzmanları ve çeşitli üniversitelerden akademisyenlerin katılımıyla oluşan bir komisyon kurulmuştur. Komisyon çalışmalarında, özellikle ABD ve Avrupa'daki örnekler incelenmiş, konuya ilişkin yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı makaleler ve diğer çalışmalar detaylı bir biçimde değerlendirilmiştir.

Üst Kurul tarafından Medya Okuryazarlığına ilişkin çalışmalarda hazırlanan "Çalışma Raporu" , "Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı", "Müfredat Taslağı" ve "Protokol Taslağı", konuyla ilgili faaliyetlerin başarıyla yürütülmesi için; Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kuruluna gönderilmiş ve her iki kurum arasında işbirliği ve koordinasyon içerisinde gerçekleştirilecek çalışmalarda, Üst Kurulca gerekli desteğin sağlanacağı hususu dile getirilmiştir.

Öğretim kurumlarına Medya Okuryazarlığı dersi konulması için yürütülen çalışmalar dahilinde, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun; uygulamanın yapılacağı pilot iller ile bu illerdeki okulların belirlenmesi, bu ders müfredatına ait program içeriğinin oluşturulması, bu içeriğin sınıf seviyelerine göre düzenlenmesi, öğretmen kılavuzunun hazırlanması, hizmetiçi eğitim programlarına dair her türlü detayın açıklığa kavuşturulması gibi bir çok hususta işbirliği içerisinde bulunması gerektiği belirlenmiştir.

(22 Ağustos 2006)